

Dinleme Eğitimi

Editör: Mehmet Nuri KARDAŞ

Editör: Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ

DİNLEME EĞİTİMİ

ISBN 978-625-7228-17-6

DOI 10.14527/9786257228176

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Kişi yaşamı boyunca yakın veya uzak çevresiyle bildirişim halindedir. İletişim kurmak kişinin kendini gerçekleştirebilmesi, yaşamını istendik şekilde idame ettirebilmesi için vazgeçemeyeceği bir araçtır.

İletişimin gerçekleşmesi öncelikle anlama ve anlatma eylemlerinin amaca uygun ve sağlıklı işlemesine bağlıdır. Anlatabilmek için ön koşul anlamak, kavramaktır. Anlamak/kavramak için başvuru temel yol da “dinlemek/izlemek”tir.

Dil becerilerinin ve eğitiminin temelini dinlemek/izlemek oluşturmaktadır. Nitekim düzenli dil eğitiminin başladığı okul dönemine kadar kişi, anlama becerisi olarak yalnızca dinlemeyi kullanabilmektedir. Dahası, kişi dünyaya henüz gelmeden dinleme etkinliğine başlar. Sesler dünyasını dinleyerek anlamaya çalışır. Dünyaya geldikten sonra dinleme becerisi hızla gelişmeye başlar ve bilgi edinmek, öğrenmek için başvurduğu temel yol olur.

Dinlemek/izlemek sadece bilgi edinmenin değil; sağlıklı iletişim kurmanın, başarmanın, mutlu olmanın da anahtarıdır. Bu bağlamda amaca uygun dinlemek, doğru anlamak ve anlaşılacak için ön koşuldur. Dolayısıyla tıpkı konuşma, okuma ve yazma becerileri gibi dinleme becerisinin de düzenli, etkili bir eğitimle geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak maalesef, sosyal yaşamda en çok başvuru dil becerisi olmasına rağmen “dinleme/izleme” eğitimine henüz yeteri kadar önem verilmemektedir.

Doğru anlayan, analiz eden başarılı nesiller yetiştirmenin yolu, okul çağına kadar gelişigüzel edinilen/kazanılan dinleme becerisinin iyi tasarlanmış eğitim programlarıyla geliştirilmesinden geçmektedir. Dinleme becerisi gelişmiş iyi dinleyicilerin başta eğitim olmak üzere iş ve sosyal yaşamlarında daha başarılı ve mutlu oldukları bilinen bir durumdur. Bu nedenle düzenli eğitimin her kademesinde bireylerin “dinleme/izleme” becerilerinin geliştirilmesi üzerinde hassasiyetle durmak gerekmektedir.

Dinleme/izleme eğitiminin istendik nitelikte yapılması için alandaki materyalleri çeşitlendirmek ayrıca gerekli ve önemlidir. İlgili alanda kullanılmak üzere materyal hazırlamak alan uzmanlarının birincil görevlerindedir. İncelemekte olduğunuz eser üniversitelerde verilen dinleme eğitimine katkı sunmak üzere farklı üniversitelerde görev yapan alan uzmanı akademisyenler tarafından kaleme alınmıştır. Türkçe Öğretmenliği lisans programında yer alan “dinleme eğitimi” dersinin güncel müfredatı da dikkate alınarak hazırlanan bu eser kuram ve uygulama bağlamında zengin bir içeriğe sahiptir.

On beş bölümden oluşan eserin her bölümünde farklı bir konu işlenmiştir. Bölümlerde işlenen konular sırasıyla; “Dinleme eğitimiyle ilgili temel bilgiler”, “Türkçe öğretim programlarında dinleme/izleme eğitimi”, “Dinlemenin fiziksel ve zihinsel unsurları”, “Bellek ve özellikleri”, “Dinleme-sözvarlığı ilişkisi”, “Dinleme eğitiminde dikkat”, “Dinleme problemleri ve çözüm önerileri”, “Dinleme süreçleri/stratejileri”, “Konuşmalardaki prozodik özellikleri tanıma”, “Dinleme eğitiminde beden dili”, “Dinleme becerisine yönelik eğitim ortamları”, “Dinleme yöntem ve teknikleri”, “Dinlerken not tutmanın önemi ve not tutma teknikleri”, “Dinleme becerisini ölçme ve değerlendirme”, Dinleme etkinlikleri tasarlama” şeklindedir.

Eserin bölümleri farklı akademisyenler tarafından hazırlandığı için bölümler arasında farklı üslup ve yaklaşımların olması kaçınılmazdır. Yazıların özgünlüğünü korumak amacıyla üslup ve yaklaşım birliğinin sağlanması yoluna gidilmemiştir. Bu yönüyle eserin her bölümü kendi içinde bağımsız olarak da okunabilecek bir nitelik taşımaktadır.

Eserin başta Türkçe Eğitimi alanında öğrenim gören öğretmen adayları olmak üzere, Türkçe öğretmenlerin, lisans ve lisansüstü eğitim programlarında Türkçe dinleme eğitimi veren akademisyenlerin, Türkçe öğrenme ve öğretmeye gönül vermiş tüm Türkçe sevdalılarının bu yöndeki ihtiyaçlarına büyük ölçüde cevap vereceği inancındayız.

Çalışmanın eksiklerinin olduğu muhakkaktır. Siz değerli okuyuculardan ricamız; ilk baskısı yapılan eserle ilgili gözlemlerinizi, deneyimlerinizi, tespit ettiğiniz eksikleri veya sorunları mnkardas@hotmail.com adresine iletmenizdir. Sizlerin tespitleri, görüş ve önerileri esere sonraki baskılarda önemli katkılar sunacaktır. Bu yöndeki her türlü katkınız bizleri mutlu edecektir.

Eserin meydana gelmesinde emeği geçen alan uzmanı tüm dostlarıma, eseri özenle baskıya hazırlayan Pegem Akademi çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Editör

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ

Ekim-2020

Bölümler ve Yazarları

Editör: Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ

1. Bölüm: Dinleme Eğitimiyle İlgili Temel Bilgiler

Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6022-5242

Süleyman AKTAR - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6082-9297

2. Bölüm: Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Dinleme Eğitimi

Öğr. Gör. Dr. Aslı MADEN - Giresun Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3336-0198

3. Bölüm: Dinlemenin Fiziksel ve Zihinsel Unsurları

Arş. Gör. Dr. Cenan İŞCİ - Artvin Çoruh Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5736-6113

4. Bölüm: Dinleme/İzleme Eğitiminde Beyin-Bellek ve Özellikleri

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ - Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6732-7815

Arş. Gör. Dr. Muhammed TUNAGÜR - Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6427-6431

5. Bölüm: Dinleme- Söz Varlığı İlişkisi

Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0272-514X

6. Bölüm: Dinleme Eğitiminde Dikkat

Doç. Dr. Funda ÖRGE YAŞAR - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8207-9685

7. Bölüm: Dinleme Problemleri ve Çözüm Önerileri

Dr. Öğr. Üyesi Bahar DOĞAN KAHTALI - İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6184-2306

8. Bölüm: Dinleme Süreçleri/Stratejileri

Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA - Muş Alparslan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8393-7127

9. Bölüm: Dinlediğini Anlama Sürecinde Bürünsel Farkındalığın Önemi

Dr. Öğr. Üyesi Safa ÇELEBİ - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0703-0240

10. Bölüm: Dinleme/ İzlemede Beden Dili

Dr. Öğr. Üyesi Dilek ÜNVEREN - Süleyman Demirel Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3415-9274

11. Bölüm: Dinlemeye Yönelik Eğitim Ortamları

Dr. Sedat EROL - Adıyaman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0840-9903

12. Bölüm: Dinleme Tür ve Yöntemleri

Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6022-5242

Süleyman AKTAR - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6082-9297

13. Bölüm: Dinlerken Not Tutmanın Önemi ve Not Tutma Teknikleri

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ - Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6732-7815

14. Bölüm: Dinleme Becerilerini Ölçme ve Değerlendirme

Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM - Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7533-4724

15. Bölüm: Dinleme/İzleme Etkinlikleri Tasarlama

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ - Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6732-7815

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM DİNLEME EĞİTİMİYLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

GİRİŞ.....	1
Dinleme Amaçları.....	3
Dinlemenin Oluşma Süreci ve Aşamaları.....	4
Dinleme Kusurları.....	5
Dinleme ve Söz Dinleme.....	6
Dinleme ve İşitme (Duyma).....	7
Dinleme ve Ana Dili.....	8
Dinleme ve İletişim.....	9
Dinleme ve Medya.....	9
Dinleme Eğitimi.....	10
Dinleme Ortamları.....	12
Dinleme ve Konuşma.....	13
Dinleme ve Yazma.....	14
Dinleme ve Dikte Yöntemi.....	14
Dinleme ve Okuma.....	15
Dinleme ve Değerlendirme.....	15
Dinleme ve Zekâ.....	16
Dinleme ve İzleme.....	16
Dinleme ve İlgi.....	17
Dinleme ve Dikkat.....	18
Dinleme, Kavrama ve Anlama.....	18
Dinleme ve Söz Hazinesi.....	19
Dinleme, Duyum ve Algı.....	20
Dinleme, Hatırlama ve Unutma.....	20
Dinleme ve Wernicke Afazisi.....	21
BÖLÜM ÖZETİ.....	22
Değerlendirme Soruları.....	23
KAYNAKÇA.....	23

2. BÖLÜM TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DİNLEME EĞİTİMİ

GİRİŞ.....	25
Dinleme Eğitiminin İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki Durumu.....	27
Dinleme Eğitiminin Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki Durumu.....	42
BÖLÜM ÖZETİ.....	52
Değerlendirme Soruları.....	54
KAYNAKÇA	55

3. BÖLÜM DİNLEMENİN FİZİKSEL VE ZİHİNSEL UNSURLARI

GİRİŞ.....	57
Dinlemenin Unsurları.....	58
Fiziksel Unsurlar	58
Kulak.....	59
Zihinsel Unsurlar	61
Beyin.....	61
Beyin-Dil İlişkisi	64
BÖLÜM ÖZETİ.....	67
Değerlendirme Soruları.....	68
KAYNAKÇA	69

4. BÖLÜM DİNLEME/İZLEME EĞİTİMİNDE BEYİN-BELLEK VE ÖZELİKLERİ

GİRİŞ	71
Beyin	72
Beyin ve Dil İlişkisi	74
Bellek	76
Bellek Türleri.....	77
Duyusal Bellek.....	77
Kısa Süreli Bellek.....	78
Uzun Süreli Bellek.....	79
Belleği Destekleyici Teknikler.....	82
Yerleşim (Loci) Tekniği	83
Zincirleme Tekniği.....	84
Askı Sözcük Tekniği.....	84

Anahtar Sözcük Tekniği	84
Sözel Sembollerle Yapılan Kodlamalar	85
Baş Harflerle Düzenleme (Akronym/Akronim/Akrostiş)	85
Kafiye Oluşturma/Rhyming Tekniği	86
BÖLÜM ÖZETİ.....	86
Değerlendirme Soruları.....	88
KAYNAKÇA	89

5. BÖLÜM DİNLEME-SÖZ VARLIĞI İLİŞKİSİ

GİRİŞ.....	91
Dinleme	91
Söz Varlığı.....	93
Anlam	95
Anlamsal Alan/Anlam Alanı	95
Kavram	96
Kavram Alanı (Dil Alanı).....	96
Derinlik	96
Genişlik.....	97
Ağırlık.....	97
Kelime Ailesi	98
Kelime Kalitesi.....	98
Kelime Sıklığı.....	98
Kelime Yaygınlığı.....	99
Kelime Hazinesi.....	99
Alıcı (Edilgin, Pasif) Kelime Hazinesi.....	100
Üretici (Etkin, Aktif) Kelime Hazinesi.....	101
Zihinsel Sözlük	102
Kelime Hazinesinin/Söz Varlığının Dil Eğitimindeki İşlevi	103
Kelime Hazinesi/Söz Varlığı ve Anlama Arasındaki İlişki.....	105
Dinlemenin Söz Varlığı ve Kelime Hazinesi ile İlişkisi	107
Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) Dinleme/İzleme Kazanımlarının Söz Varlığı/Kelime Hazinesi ile İlişkisi	113
Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Dinleme/İzleme Kazanımlarının Dinleme-Kelime Hazinesi-Söz Varlığı İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi (İlkokul).....	114
Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Dinleme/İzleme Kazanımlarının Dinleme-Kelime Hazinesi-Söz Varlığı İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi (Ortaokul)	115
Konuyla İlgili Araştırmalar	117

BÖLÜM ÖZETİ.....	119
Değerlendirme Soruları.....	120
KAYNAKÇA	123

6. BÖLÜM DİNLEME EĞİTİMİNDE DİKKAT

GİRİŞ.....	129
Dinleme ve Dinleme-Dikkat İlişkisi	130
Dikkat ve Dikkatin Yapısı.....	131
Dikkati Etkileyen Etmenler.....	132
Gönderici/Öğretmen/Eğitim Sistemi Kaynaklı Etmenler	133
Alıcı/Öğrenci Kaynaklı Etmenler.....	133
Konu/Bilgi Kaynaklı Etmenler	133
Çevre/Sınıf Ortamı Kaynaklı Etmenler.....	134
Dikkat Türleri.....	134
Odaklanmış Dikkat.....	134
Sürdürülen Dikkat	135
Seçici Dikkat	136
Değişen Dikkat	138
Bölünmüş Dikkat	138
Dikkati Sağlama Yolları	139
Dikkat Stratejilerinin Dinleme Eğitiminde Kullanımı	141
Not Alma Tekniği.....	142
BÖLÜM ÖZETİ.....	143
Değerlendirme Soruları.....	143
KAYNAKÇA	144

7. BÖLÜM DİNLEME PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

GİRİŞ.....	147
Dinleme Problemleri.....	148
Dinleyiciden/Alıcıdan Kaynaklı Dinleme Problemleri ve Çözüm Önerileri	150
Kaynaktan (Konuşmacı/Metin) Kaynaklı Dinleme Problemleri ve Çözüm Önerileri	154
Çevresel Faktörlerden Kaynaklı Dinleme Problemleri ve Çözüm Önerileri	157
BÖLÜM ÖZETİ.....	158
Değerlendirme Soruları.....	159
KAYNAKÇA	160

8. BÖLÜM DİNLEME SÜREÇLERİ/STRATEJİLERİ

GİRİŞ.....	163
Dinleme Süreci	164
Dinleme Stratejileri	166
Davranış Boyutuna Göre Tasnif Edilmiş Dinleme Stratejileri	167
Zihinsel Boyuta Göre Tasnif Edilmiş Dinleme Stratejileri	168
Dinleme Sürecine Göre Tasnif Edilmiş Dinleme Stratejileri.....	169
BÖLÜM ÖZETİ.....	172
Değerlendirme Soruları.....	173
KAYNAKÇA	174

9. BÖLÜM DİNLEDİĞİNİ ANLAMA SÜRECİNDE BÜRÜNSEL FARKINDALIĞIN ÖNEMİ

GİRİŞ.....	177
Bürün Olguları.....	180
Vurgu	180
Türkçede Sözcük Vurgusu	181
Cümle Vurgusu/Odak	187
Ton	190
Tonlama/Ezgi.....	191
Durak.....	193
BÖLÜM ÖZETİ.....	195
Değerlendirme Soruları.....	196
KAYNAKÇA	197

10. BÖLÜM DİNLEME/İZLEMEDE BEDEN DİLİ

GİRİŞ.....	199
Anlama Süreçlerinde Beden Dili.....	200
Dinlediğini Anlama ve Dinleme Eğitimi	202
Dinlediğini Anlama Sürecinde İşlemler	203
Sözlü ve Sözsüz İletişim.....	205
Sözsüz İletişim Durumlarının Sınıflandırılması.....	207
Çeşitli Beden Dili Hareketlerini Anlamlandırma	209
Öğrenme Ortamlarında Beden Dili Hareketlerini Anlamlandırma	212
Dinleyici Konumundaki Öğrencilerin Beden Dilini Anlamlandırma.....	212
Öğretmenin Kullandığı Beden Dili Hareketleri.....	214
BÖLÜM ÖZETİ.....	215
Değerlendirme Soruları.....	218
KAYNAKÇA	219

11. BÖLÜM DİNLEMeye YÖNELİK EĞİTİM ORTAMLARI

GİRİŞ.....	221
Dinlemeye Yönelik Eğitim Ortamları.....	222
Dinlemeye Yönelik Formel Ortam (Sınıf Ortamı) ve Materyal Kullanımı	224
İşitsel Materyaller.....	226
Görsel-İşitsel Materyaller.....	226
Dinlemeye Yönelik İnförmel Ortamlar ve Materyal Kullanımı	230
Aile ve Sosyal Çevre.....	230
Sosyal Etkinlikler	231
Dijital Ortamlar	232
BÖLÜM ÖZETİ.....	237
Değerlendirme Soruları.....	238
KAYNAKÇA	238

12. BÖLÜM DİNLEME TÜR VE YÖNTEMLERİ

GİRİŞ.....	243
Ayrırt Edici Dinleme	245
Bilgilendirici Dinleme	246
Dikkatli Dinleme	247
Dikotik (İkili) Dinleme.....	247
Eleştirel Dinleme	248
ELVES Yöntemiyle Dinleme	249
Empatik Dinleme	250
Estetik Dinleme	251
Etkin (Aktif, Etkili) Dinleme	252
Görünüşte Dinleme.....	254
Grup Hâlinde Dinleme.....	254
İletişimsel Dinleme	254
İlişkisel Dinleme	255
Katılımlı Dinleme.....	255
Katılımsız Dinleme.....	256
Metni Takip Ederek Dinleme.....	257
Not Alarak Dinleme.....	258
Saplantılı Dinleme	258
Savunucu Dinleme	258
Seçici Dinleme	259
Sempatik Dinleme.....	260

Stratejik Dinleme.....	260
Terapötik (Tedavi Edici) Dinleme.....	261
Tuzak Kurucu Dinleme	261
Tüm Vücutla Dinleme.....	262
Yaratıcı Dinleme	262
Yüzeysel ve Derin Dinleme	263
BÖLÜM ÖZETİ.....	264
Değerlendirme Soruları.....	265
KAYNAKÇA	266

13. BÖLÜM DİNLERKEN NOT TUTMANIN ÖNEMİ VE NOT TUTMA TEKNİKLERİ

GİRİŞ.....	269
Bilgi İçin Dinleme	270
Not Tutma ve Not Tutmanın Yararları	272
Not Tutmada Yeterlik ve Not Tutmanın Güçlüğü.....	274
Etkili Not Tutma	276
Not Tutma Teknikleri ve Örnekleri.....	283
İFİKAN Tekniği.....	284
Cornell Not Tutma Tekniği.....	286
Kavram Haritasıyla Not Tutma Tekniği.....	289
Zihin Haritasıyla Not Tutma Tekniği	292
“Artı, Eksi, İlginç (AEİ)” Not Tutma Tekniği	294
Taslak Çıkararak Not Tutma Tekniği.....	296
Özet Çıkararak Not Tutma Tekniği	298
BÖLÜM ÖZETİ.....	301
Değerlendirme Soruları.....	302
KAYNAKÇA	303

14. BÖLÜM DİNLEME BECERİLERİNİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

GİRİŞ.....	307
Dinleme Becerilerinin Ölçülmesinde Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Araçları	310
Çoktan Seçmeli Testler	310
Doğru-Yanlış Testleri.....	311
Eşleştirme Testleri	312
Kısa Cevaplı Testler veya Boşluk Doldurma Testleri.....	313

Sözlü Sınavlar.....	314
Yazılı Yoklamalar.....	315
Dinleme Becerilerinin Ölçülmesinde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Araçları	316
Performans Değerlendirme	317
Portfolyo (Ürün Seçki Dosyası).....	318
Kavram Haritaları	318
Yapılandırılmış Grid	319
Tanılayıcı Dallonmuş Ağaç	320
Proje	321
Drama	322
Balık Kılıcı.....	323
Poster	324
Öz Değerlendirme.....	324
Akran veya Grup Değerlendirmesi	325
BÖLÜM ÖZETİ.....	326
Değerlendirme Soruları.....	327
KAYNAKÇA	328

15. BÖLÜM **DİNLEME/İZLEME ETKİNLİKLERİ TASARLAMA**

GİRİŞ.....	331
Dinleme/İzleme Etkinliği: Yaşadığım Şehri Öğreniyorum.....	337
Dinleme/İzleme Etkinliği: Yaşadığım Bölgeyi Öğreniyorum.....	341
Dinleme/İzleme Etkinliği : Ülkemi Öğreniyorum	345
Dinleme/İzleme Etkinliği : Hikâye Dinliyorum.....	348
Dinleme /İzleme Etkinliği : Masal Dinliyorum.....	353
Dinleme /İzleme Etkinliği: Hikâye Dinliyorum.....	358
Dinleme/İzleme Etkinliği: Şiir-Türkü Dinliyorum	362
Dinleme/İzleme Etkinliği: Engeli Olmak.....	366
Dinleme/İzleme Etkinliği: Karanlığın Rengi Beyaz.....	370
Dinleme/İzleme Etkinliği: Çizgi Film İzliyorum	374
BÖLÜM ÖZETİ.....	377
Değerlendirme Soruları.....	378
KAYNAKÇA	378

Yazarlar Hakkında	379
-------------------------	-----

1. BÖLÜM

DİNLEME EĞİTİMİYLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6022-5242

Süleyman AKTAR - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6082-9297

GİRİŞ

İnsanoğlu, doğası gereği yaşamı boyunca daima bir anlama ve anlatma eylemi içindedir. Anne karnında başlayan anlama becerilerinden olan dinleme süreci, insan hayatının her anında yer alır ve gelişerek devam eder. Bireydeki bu becerinin gelişme süreci tıpkı bir merdivenin basamaklarını çıkmak gibidir. Bebeklik sürecinde dinlemeyle ilgili olarak ilk adımı atan bireyler, zaman içerisinde sağlık, yaş, çevresel faktörler gibi pek çok değişkene bağlı olarak deneyim ve eğitim ile dinleme becerisini geliştirmektedir.

İnsan, kendi yaşamının ilk evrelerinde sadece ailesi ve çevresinden almış olduğu iletileri dinleyip taklit ederken ilerleyen dönemlerde kimi kitle iletişim araçlarından (radyo, televizyon ya da diğer dijital ortamlardan) kendi ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda dinlemiş oldukları olay veya durum belirten meselelerle ilgili olarak çevresine, edinmiş ya da öğrenmiş olduklarını dil vasıtasıyla anlatmaktadır. Bu durum, bize dinleme becerisinin bir düşünceyi aktarabilmek için de ne denli önemli bir beceri olduğunu göstermektedir.

Dinleme ile ilgili olarak Türkçede pek çok atasözü ve deyim kullanılmaktadır: “İki dinle, bir söyle.”, “İstediyini söyleyen iştmediğini iştir.”, “Tatlı söz dinletir, tatsız söz esnetir.”; “can kulağıyla dinlemek”, “koyun kavalı dinler gibi dinlemek”, “yarım kulak dinlemek”...

Ünlü yazar Christopher Morley, iletişimin daha verimli kurulabilmesi için “Güzel konuşmak için tek bir yol vardır: o da dinlemeyi öğrenmektir.” (Akt.:Koçyiğit, 2016, s. 78) demiştir.

Yüksel (2019)'e göre iyi bir dinleyici olabilmek için dinleyicinin, yalnızca bakışları, baş sallaması, jest ve mimikler ile dinler gözükmemesi, konuşanın sözle-